
«FEELREAL»

HVORDAN SKRIVE MED HUMOR OG ALVOR

– SÅ DU SKAPER EN ENGASJERT LESER?

Litt om meg

- Kristine S. Henningsen (48). Gift, tre barn, bor i Drammen.
- Forfatter – skrevet 30 bøker i ulike sjangre for ulike forlag
- Vært journalist, redaktør, spaltist og blogger
- Utdannelse innen markedsføring og journalistikk (+ gestaltterapi)
- Rektor på Forfatterskolen
- Forlegger i Papermoon
- Min nyeste bok: «Et siste, trassig forsøk» (Papermoon)

Hvordan ble denne boken til?

- Startet med en «jobb-bok» (fra mitt virkelige liv)
- Førsteutkastet ble skrevet i en «kreativ raptus» i en eller annen jul (terapeutisk effekt)
- Så fikk jeg mikset disse to: Jobb i Egmont + egen jul = Gro Wick-Larsen i *Sult Media* – som gjør et siste, trassig forsøk på å skape en drømmejul med familien.
- Gjort noe lignende før, da jeg var frivillig i Kirkens SOS og senere startet i begravelsesbyrå = Irma Dahl forsøker å få folk til å ta sitt eget liv for å få flere seremonier til begravelsesbyrået.
- **Spørsmål: Har *du* komponenter fra eget liv som du kan slå sammen?**

Om boken:

«Gro Wick-Larsen er lei det meste førtiårene har å by på. Den framtidsløse salgsjobben i Sult Media. Gubben som har satt seg til foran TV-en. Tvillingsønnene Roald og Fridtjof - oppkalt etter de store oppdagerne - som ikke ser ut til å oppdage stort annet enn dataskjermen.

Nå nærmer julen seg. Denne gangen skal de feire med svigerforeldrene på familiehytta «Kosebu». Gro gruer seg, men bestemmer seg for å gi det et siste, trassig forsøk: I år skal de ha en skikkelig Fanny og Alexander-jul!

Hindringene står i kø under juledagene, med den belærende svigermoren, søsteren som er nyseparert og tvillingene som bare maser om dårlig dekning. Men så skjer det noe som ingen hadde regnet med, og som snur det meste på hodet.

Et siste trassig forsøk er en julefarse med dypere undertoner - mer «feelreal» enn feelgood. En trøst for alle som har høye skuldre og enda høyere forventninger!»

Hva er «feelreal»?

- En sjanger/betegnelse jeg selv har funnet opp!
- Skriv på ekte, inspirert av det virkelige liv, som er *feelgood* og *feelbad*, om hverandre.
- Moderne tragikomikk?
- Merete Morken Andersen: «Hvis du kan skrive morsomt, så gjør det» (det er få som behersker dette)
- **Vi vil berøres når vi leser. Spill på hele følelsesregisteret!**
- **Advarsel:** Pass på at det ikke blir for «villet» eller overdrevet (stol på leseren, og husk underteksten)
- Husk *hvileskjær* og *variasjon*

Viktig!

- Jeg viser med eksempler fra min nyeste bok: «Et siste, trassig forsøk»
- Du vil lettere se helheten av hva jeg viser ved å lese hele boken
- Kanskje du også lurer på hvordan det går til slutt?
- Akkurat nå kan du forhåndsbestille boken med FRI frakt og SIGNERT av meg. Da må du bruke denne lenken:
- <https://bok.norli.no/siste>
- Du får boken i posten i god tid før jul :-)
- Nå: Hvordan skrive «feelreal»?

FORFATTERSKOLEN

Hvem er hovedkarakteren?

- ✓ «En fiktiv person som er helt på ekte»
- ✓ En leseren kan kjenne seg igjen i og identifisere seg med
- ✓ Feilbarlig, troverdig, nyansert
- ✓ Mulighet for å gå gjennom en utvikling (=karakterutvikling)
- ✓ Usympatiske karakterer er spennende – men hvordan få leseren til å heie på dem?
- ✓ Det er karakterene vi husker etter å ha lukket boken, mer enn historien.

Starten på «Et siste, trassig forsøk»

Gro kikket på instagrabildet av Henriettes smilende, brune ansikt under en rød topplue. I bakgrunnen på bildet kom det en solstripe inn fra venstre, som traff noen snøkleddde graner og fikk snøen til å glitre. Under bildet sto det: *Kan ikke si jeg gruer meg. Geilo, here we come.* Teksten var etterfulgt av emojiene snømann, full sol, juletre, rødvinsglass og dansende kvinne i rød kjole.

Her blir det trolig enda en jul uten snø, litt sludd i beste fall, tenkte Gro dystert. Det var ikke akkurat noe man rapporterte om på Instagram. Småsteinene knaste under støvlettene, og asfalten var dekket av skittent sludd. Lysglimtene fra bilene som suste forbi, minnet om nødbluss i mørket.

Hun la hånden på dørhåndtaket på inngangsdøren til *Sult Media* og skjøv den opp. Hun tok seg i å tenke hvor mange ganger hun hadde lagt hånden sin på akkurat dette dørhåndtaket de siste tjue årene.

- ✓ Etabler karakteren så tidlig du kan. Hvem er dette?
- ✓ Trenger ikke beskrive utseendet, men gjerne et særtrekk eller to.
- ✓ Utfordringen/viljen må inn tidlig (men trenger ikke være på første side)

Nyanserte bikarakterer

- Medspiller, motspiller – eller begge deler?
- Ikke skap pappfigurer!
- De må gjerne være parodiske, men pass deg for overdrivelser. Det dempede, det usagte, kan være vel så effektivt.
- Bruk gjerne karakterer fra virkeligheten, og legg sammen flere
- Kontraster er spennende – kontraster i karakterene og kontraster i relasjonen
- Forsøk å gå inn i karakterene, som en skuespiller, og spill alle rollene
- Du trenger ikke like alt karakteren gjør, men du bør prøve å *forstå* det
- Eksempel på biperson og kontrast (Lisa)

Klipp 1: Irritasjon

lukter kjøtt. Det er sinte og harde spark, altså. Kjenn.» Hun grep hånden til Gro og styrte den inn mot magen.

Gro smilte kort og trakk hånden til seg.

«Sikker på at det er en protest? Et foster pleier å sparke fordi det er i live, rett og slett. Og de sparkene kan være ganske harde mot slutten. Tvillingene klarte å brette et av ribbeina mine den siste uka.»

Nå fikk Lisa disse rykningene mellom øyebrynene igjen.

«Jeg oppfatter signalene hennes. Slik du også sikkert gjorde. Vanelia sier klart fra at hun ikke vil ha kjøtt. Dessuten er det ikke et foster lenger, hun er en ferdigutviklet baby nå.»

«Virkelig?»

Lisa nikket. «Ja, jeg har jo termin om under tre uker. Så dette blir på en måte hennes første jul. Hun får med seg alt som skjer rundt henne. I går sparket hun skikkelig til da vi pyntet til jul etter Jussi Björling. Med en gang vi skiftet til Bing Crosby, roet hun seg. Hun sier allerede fra om hva slags musikk hun liker. Er det ikke utrolig?» Lisa strøk seg igjen over den struttende magen.

Gro kikket på Lisas rød-lakkerte negler over den hvite blusen. *Å gi fosteret slike egenskaper er det samme som å si at en reke liker å lese Kafka*, tenkte hun. Det eneste som betyr noe for ungen i magen, er at du ikke forgifter deg selv og unngår å falle på magen.

«Helt utrolig», sa hun med tonløs stemme før hun svingte inn ved pulten sin.

Klipp 2: Forsoning (ekte – ikke «sukret»)

«Hva om det blir *bedre* enn jeg tror. Har du tenkt på det?»

Gro ville svare noe bitende tilbake. I neste sekund kjente hun på mattheten over egen negativitet. Hvorfor holdt hun på sånn? Hva var det egentlig hun drev med? Lisa gledet seg over det kommende barnet, hun og ektemannen hadde prøvd å bli gravide i over to år. Dette var *alt* de hadde drømt om, hadde Lisa sagt med tårer i øynene da hun fortalte Kristoffer og Gro om graviditeten for flere måneder siden.

Hva slags rett hadde Gro til å ødelegge Lisas glødende forventning? Snøen fortsatte å legge seg over den gule bilen de sto ved, som melis over en banankake. En tutende bil lød i det fjerne.

Gro gikk helt bort til Lisa og la hånden på skulderen hennes.

«Vet du hva, Lisa? Kanskje du har rett. Det *kan* bli enda bedre enn du tror.»

Lisa kikket spørrende på henne. Hun gransket henne nøye, som om hun trodde det var en spøk. Så smilte hun og grep Gros hånd.

Et eksempel til: Kristoffer (sjefen)

Nå var hele salgsavdelingen benket rundt det store møtebordet, de holdt fast i kaffekoppene og så lengtende etter de ferske croissantene noen hadde kjøpt inn. Nå sto Kristoffer og snakket om dette igjen, i elefantgrå dress og med bollekinnene bulende frem under den tåpelige nisselua. Det fikk henne til å tenke på disse gratulasjonskortene der man kledde opp babyer som forretningsmenn.

«Vi må være sultne!» sa han «Proaktive, på ballen, tenke utenfor boksen.»

De resirkulerte flosklene ga henne samme smak i munnen som de masseproduserte karbonadesmørbrødene i kantina. Ark etter ark ble revet av flippoveren.

- ✓ Irriterende, parodisk type
- ✓ Lenger ut i boken viser han en annen side, klok og med en helt spesiell erfaring, som er med på å endre Gros perspektiv
- ✓ Polariteter er spennende – og «logiske» (fordi mennesker er sammensatte)

Skap *polariteter* i karakterene

- Den idealistiske gravid-venninnen – som vet alt om å få barn før hun har født (grr)
- Den nye jyplingen av en sjefen som lirer av seg «vi må være på ballen»-floskler (dobbelt-grr)
- Søsteren som har fått «alt» (aargh – hvorfor fikk hun det fineste navnet også!)
- Den belærende svigermoren, med den påtrengende omsorgen («jeg dør»)
- Det er fint om disse karakterene også har noen andre dimensjoner. Da blir de mer troverdige og spennende, og det kan gi historien noen overraskende vendinger.
- **Utfordring: Hvilke motpoler kan du finne i dine karakterer?**

Etterligning og manipulasjon

- Bruk fra eget liv, men ikke tvihold på «fakta». Det er ikke nødvendigvis troverdig og relevant, selv om det er sant.
- **En historie er ikke virkeligheten gjengitt i kronologisk rekkefølge**
- Legg til og trekk fra: Karakterer, episoder, dialoger, hendelser, tanker.
- Sett virkeligheten sammen på en ny måte, som et puslespill
- Alt fra livet kan brukes, det irriterende blir festlig og det vonde kan skape grunnlag for refleksjon. Dermed får det kjipe en nytteverdi.
- **Viktig** : Har du nok distanse til eget liv, eller til perioden/hendelsene/karakterene som skal beskrives?

Dramaturgi og motivasjon

- Heldigvis/uheldigvis (Gro Dahle)
- Beskriv livet (sakte) – samtidig som du holder fremdriften oppe (tempo)
- Må bygge seg opp til noe!
- Det som fungerer bedre i virkeligheten enn i en historie: «Det kom helt ut av det blå»
- **Karakterenes handlinger driver fortellingen fremover. Handlingene må være *motiverte*.**
- For eksempel: Gro må være motivert til å hoppe ut av vinduet. Ikke bare hoppe ut. Ellers tror vi ikke på det, og da faller vi ut av historien.

Bli en dialog-tyv

- Overhør samtaler og gjengi essensen (fjern «støyet», det overflødige, med mindre dette er et poeng)
- Hva jeg lærte da jeg jobbet i radio
- Naturlig på en regissert måte (ha ha)
- **Det som *ikke* sies er vel så interessant**
- Min metode som journalist (øret trekker ut, dropp opptak)
- Et eksempel fra en trikketur

Trikketur – del 1

2

Trikken skranglet sakte forbi Sandaker-senteret og nedover mot sentrum. Gro betraktet Sandaker-nissen, som sto på den våte asfalten med åpne armer og et stivt smil til folk som hastet inn gjennom svingdørene på jakt etter julegaver. Rundt henne satt folk på annethvert sete og var oppslukt av lysende skjermer. Hun skulle egentlig handlet, men orket ikke tanken på å rote seg inn i førjulskaoset.

Hun tok mobilen opp fra vesken og sveipet over skjermen for å låse den opp.

Ett ubesvart anrop fra Victoria.

Gro ble sittende og stirre på navnet til søsteren.

Hun har sikkert bare ringt for å ønske oss god advent, tenkte hun. Eller for å høre hvordan det står til. Det siste hørte til sjeldenhetene. Hun orket ikke å forholde seg til Victoria akkurat nå. Hun bestemte seg for å ringe henne tilbake senere.

- ✓ Etablerer et miljø/en stemning
- ✓ Legger inn et frempek – hvorfor har søsteren ringt (gjør leseren nysgjerrig – sikrer fremdriften)
- ✓ Glir naturlig over i en observasjon (noe Gro overhører)

Trikketur – del 2

Instagramfeeden rant raskt nedover under fingrene hennes. I setet tvers overfor henne satt to yngre kvinner i ivrig samtale om barna sine.

«Herlighet. Vet du hva Lea sa i dag da vi skulle åpne den første kalenderluken? Hun ville gi gaven sin til en fattig.»

«Sånn er Bianca også. Veldig omsorgsfull. I morges var hun så bekymret, for hun lurte på hvem som laget julekalender til meg og pappa. Hun er så opptatt av at vi voksne også skal få.»

Den andre kvinnen ga fra seg et beundrende *ååå* før hun fortsatte:

«Lea er opptatt av at det ikke skal være plastting i kalenderen. Bare seks år, og *så* miljøbevisst allerede!»

Moren til Bianca nikket iherdig. «Bianca er heeelt lik. Hun vil ikke ha noe som ødelegger naturen. Hadde hun vært litt eldre, hadde hun garantert vært en Greta Thunberg. Ja, uten det syndromet, da.»

«I går sa Lea at ...»

- ✓ Morsomt og gjenkjennende for leseren («glad det er flere som irriterer seg over sånt»)
- ✓ Kontrast til Gro
- ✓ Irriterende, og litt sårt
- ✓ Gjør at vi bedre forstår Gros «siste, trassige forsøk» (senere).

Trikketur – del 3

Gro reiste seg og trykket på den slitte stopp-knappen. Hun tviholdt i stangen mens trikken krenget gjennom den siste svingen før stoppestedet der hun skulle gå av.

Hun kikket bort på ungdommene som sto i en klynge i andre enden av trikken. Flesteparten hadde på seg øretelefoner og kikket ned på mobilen. Hun flyttet blikket tilbake mot kvinnene. Den ene hadde på seg en brun duskelue som rørte på seg som et geskjeftig dyr mens hun snakket.

De er så opptatt av å gjøre alt riktig, tenkte hun, men hva spiller det for rolle? Hun fikk et bilde på netthinnen av tvillingene da de var seks år. Alt hun gjorde var å smøre skiver, tørke rumper, løpe etter dem på parkeringsplasser og kjøpesentre, vaske hår, tvinge på dem reimadresser, for så å vrenge dem av igjen. De sto i bro og skrek når hun spent dem fast i bilsetene, og brukte sprinkelsengen som trampoline. Nå måtte hun ha startpistol for å få dem til middagsbordet og heisekran for å få dem opp av gamingstolen. Hvor var alle årene blitt av? De hadde passert, hakkete og skranglende, fort og langsomt, som stasjonene utenfor vinduet.

- ✓ Refleksjon hos Gro, vi blir bedre kjent med henne og hennes historie
- ✓ Hun er i ferd med å resignere
- ✓ Dette må vi forsøke å snu – ved å la noe skje (en igangsettende hendelse)
- ✓ Og kanskje noe overraskende?

Når noe blir annerledes enn ventet

«Dette er Gro Wick-Larsen fra Sult Media. Jeg ringer deg angående det tilbudet du fikk av oss sist uke, på kundemagasinet til Møller Bil.»

Etter å ha lirt av seg noen høflige fraser om hyggelig tilbud og så videre, opplyste Andreas om at de trolig kom til å slå til på et annet tilbud.

«Det forstår jeg godt. Lykke til med magasinet, da – og god jul!»

Hun skulle til å legge på da hun hørte: «Nei, vent, hei, *vent!*»

Langsamt la Gro telefonen opp mot øret igjen. Andreas ga fra seg en forvirret latter.

«Skal du ikke forsøke å overtale meg? Jeg trodde du var en selger. Lever dere ikke av å få nye kunder?»

«Det er mat man må ha for å leve, og nå nærmer det seg lunsj», svarte hun.

Noen sekunders stillhet.

«Så du har ikke engang tenkt å gjøre et forsøk på å overtale meg?»

- ✓ Tilfeldigheter, som vær, skaper ikke engasjement
- ✓ Det bør skje noe som følge av karakterenes handlinger – da tenker vi «å nei» eller «å ja».
- ✓ Morsomt: Når karakteren gjør noe som får uventede konsekvenser (negativt blir til positivt)
- ✓ Her: En overraskende reaksjon fra kunden, som får opp humøret hos Gro og senere gir henne lønnsforhøyelse.

Den igangsettende hendelsen

Gro kikket ut av vinduet på trikken på vei hjem, og kjente hvordan munnvikene trakk seg forsiktig oppover. Kanskje var det en sjanse for at denne julen ikke ble så verst likevel? Det som hadde skjedd på jobb, kunne være starten på en serie med gode hendelser. Kristoffer hadde blitt så glad da hun delte at Møllergruppen virket interessert. For han var enig med henne, måtte han innrømme, de *hadde* virket smålunkne på det forrige møtet. Han følte han ikke hadde klart å overbevise dem, så hvordan hadde *hun* fått det til?

«Nå drar du hjem og feirer», hadde han sagt, og sendte henne hjem en time før tiden. Ikke nok med det – hun hadde vunnet dagens luke i kalenderen (ok, de var bare tre i gruppen, så oddsen var rimelig god, men likevel). Hun hadde ventet seg en idiotisk gave i jordbærstilkutter-stil, men hadde bestemt seg for å rose Lisa uansett hva som skjulte seg i den lekkert innpakkete gaven. I stedet fikk hun en fin, rød kopp med påskriften: «All you need is Christmas Tea».

Ja, kanskje var det (nesten) så enkelt?

- ✓ Karakteren må handle logisk
- ✓ Hvorfor forsere hindringer uten en gedigen gulrot?
- ✓ Du kan gå gjennom en ørken for å møte igjen din elskede, eller lete etter en plante som kan redde verden, men ikke for å møte en venninne på kafé
- ✓ Skap motivasjon, motor!

Idet hun flyttet seg for å gjøre plass ved siden av seg, fikk hun øye på Henriette. De hadde ikke snakket sammen siden avslutningsfesten den siste dagen hun jobbet, og etterpå hadde de bare sendt hverandre meldinger eller hjertet en og annen instagramoppdatering. Henriette var en av de få som ikke ble permittert, men som hadde sluttet frivillig. Hele ansiktet hennes glødet da hun dro, som om hun ikke kunne vente med å komme ut døren.

«Tiden er *nå*», proklamerte hun. «Livet kan ikke bestå av å hanke inn kundemagasiner. Hva er det *jeg* skal gi til verden?» Planen hennes så slik ut: Først skulle hun fullføre utdannelsen som

- ✓ Møter Henriette på trikken
- ✓ Tidligere kollega
- ✓ Tenker tilbake ...

Del 2

Fra sofaen hadde Gro fulgt Henriette på ulike steder i forskjellige yogaposisjoner. I skredderstilling på en brygge med hjerteformede hender opp mot en instagram-blå himmel: *The sun has all the glow you need*. Stående på hodet på en sandstrand: *Have the courage to turn your world upside down*. I en (komplisert) bro på gresset mens hun holdt rundt anklene sine: *Give a boost to your roots*.

Nå sto Henriette og holdt seg fast i trikkestangen. Hun hadde på en mørkeblå boblekåpe, hestehale og briller. Ansiktet var blekt og grått. Gro reiste seg og kavet seg frem mot den tidligere kollegaen sin.

«Henriette?»

Et blaff av et smil da Gro sa navnet hennes, før ansiktstrekkene gled tilbake på plass.

- ✓ Merk: Henriette er ikke så endimensjonal som vi tror (men gjenkjennende på en litt komisk måte – fra «alles» Instagram)

Del 2

helsecoach på Bali. Deretter skulle hun lage online-kurs for å få folk til å dyrke en grønnere og mer harmonisk livsstil, som igjen skulle gi dem mer energi.

Gro hadde følt seg totalt malplassert der hun satt og gomlet marsipankake mens hun lyttet til Henriettes fremtidsplaner, og lengtet bare etter å komme hjem og slenge seg på sofaen.

Nå hadde Henriette ombestemt seg (ifølge sosiale medier). Eller: Universet hadde en annen plan for henne. Under helsecoach-utdanningen hadde hun hatt et møte med en visualiseringsyogi som hun følte var «meant to be» for henne. Visstnok var det dette Henriette skulle lage et kurs om. Hvordan få direkte kontakt med universet gjennom visualiseringsyoga, og bare mentalt *laste ned* alt du trenger?

- ✓ Inspirerer og «setter i gang» Gro
- ✓ Kan hun klare å bruke «law of attraction» for å skape drømmejulen med familien?

Viljen er etablert – det er klart for «kjepper i julen»

- Vi vet nå at Gro har fått lønnsforhøyelse (uventet, men troverdig) av sjefen
- Gro har fått inspirasjon fra Henriette – «Law of attraction» + Geilo
- Hun har et sterkt ønske om å få bedre kontakt med tenåringssønnene
- Når viljen er sterk, og mye står på spill, kan vi nesten legge inn hva som helst av hindringer – og bare styrke konflikten/dramaet
- Hårete mål gjør leseren gira – *hvordan skal dette gå?*
- Hinder nummer en for drømmejulen er allerede lagt inn (før avreise): Gros nyseparerte søster - den vakre akademikeren Victoria - har invitert seg selv til feiringen
- Motoren er i gang – nå bærer det til fjells!

... og nå tåler leseren en «sår» scene

først. Du må bare kontakte meg i julen også, hvis du trenger noen verktøy i forhold til Victoria.»

«Verktøy?» Gro sluttet å fikle med nøkkelen og stirret ut i luften.
«Hva mener du med verktøy?»

«For å *kommunisere* med henne. Hun er jo som et åpent sår etter dette med Peter, og, ja, vi har ikke alltid de rette nøklene for å håndtere slikt, men som relasjonsterapeut har jeg noen ...»

«Du trenger ikke å bekymre deg.»

Moren ga fra seg en lyd som trolig var ment som en latter.

«Du forstår hva jeg mener.»

Gro svarte ikke, og moren fortsatte å prate.

«Dere kommer til å få en fin jul på fjellet. Jeg er glad dere er sammen. Du har alltid vært en god storesøster.» «Ja, det er jo min rolle. Har jeg fortalt deg at jeg fikk lønnsforhøyelse i dag? Vi fikk oppdraget med å lage kundemagasinet til Møller Bil.»

«Et bilmagasin? Jaha. Gratulerer. Hvordan er det med Bjørn?»

«Fint. Han har fått ansvar for noe nytt på jobben. Han skal være prosjektleder på et slags forprosjekt for noe angående resirkulering.»

- ✓ Gro og moren, samtale før jul
- ✓ De snakker forbi hverandre
- ✓ Hvilke behov ligger under?
- ✓ Vi får økt sympati med Gro.

«Spennende. Flott at han er engasjert i miljøet.»

«Ja, men det er altså Vy som arrangerer dette. Ja, han er selvsagt også engasjert, men ...»

«Victorias barn engasjerer seg voldsomt i klimakrisen. Særlig Svale August.»

«Virkelig? Du skal se han snapper fredsprisen foran Greta Thunberg.» Hun hørte selv at hun snøvlet da hun sa *fredsprisen*, og rett etterpå kom det et hikk.

«Har du drukket?»

«Jeg kommer fra julebord. Jeg er en av de få som ikke måtte slutte. De vil beholde meg i firmaet.»

«Flott! Det er viktig å være i et miljø der man blir stimulert.»

«Stimulert? Jeg sa at de *trenger* meg.»

Hva sier vi til hverandre – *egentlig*?

- Ikke gjør det lettvint for deg selv (og leseren). Du kan gå i dybden selv om det er underholdende og morsomt.
- Ikke lag en lang sketsj, eller en enda lengre skillingsvise, lag en mangesidig historie, som livet selv («feelreal»).
- **Husk:** Gjennom hele livet søker vi kjærlighet og anerkjennelse. Vi vil bli *sett*. Vi vil føle oss verdifulle, for oss selv og for andre. Det er lite annet som betyr noe.
- Når du skal skrive *feelreal* er det greit å vite noe om grunnfølelser. Hva ligger under når vi snakker tilsynelatende trivielt om en pepperkakedeig?
- Er jeg god nok? Er du glad i meg? Er du like stolt av meg som av søsteren min?
- Ja, sånn tenker og føler vi – selv når vi er voksne, og særlig når vi kommer inn i gamle roller (som i jula).
- **Tips!** Høytider er smart bakteppe, ettersom det er så «ladet» og settingen er kjent for mange.
- **Hvilken høytid kan *du* bruke i *din* fortelling?**

Få med deg leseren!

- Jeg pleier å dele inn historien i fem akter: Etablering, dypere etablering (spirer til konflikt), oppbygging av drama, klimaks, nedtoning
- Leseren vil ha en utvikling, en motor, det må *skje* noe («suspense», ikke nødvendigvis action)
- Legg inn små hint og frempek: Dorullnise, polaroidbilde, treningsball, manglende gravid-oppdatering, værmelding.
- Dette setter kroker i leseren og får henne til å lese videre + får alt det til å virke logisk senere (i film heter det *plantering*).
- Forskjell på å leve i virkeligheten og å leve i en historie: I historien finnes det få tilfeldigheter.
- Leserne er nå spente på hvordan det går – de bryr seg om Gro, kjenner målet hennes (noe de kan relatere seg til) og vet litt om mulige hindringer, men ikke alt!

«Hvem gleder seg til å se bestemor?»

Tvillingene satt i baksetet med nesa ned i hver sin mobil. Lyden av musikk og skrikende stemmer fra skjermen overdøvet bestemoren på høyttaleren. Gro skyndte seg å svare for dem:

«Begge! De hører deg ikke så godt bak i bilen, det er noe med ... høyttalerne.»

«Ja vel. Men vi gleder oss i alle fall. Trofast også. Ikke sant, Trofast?»

Ny stillhet.

«Nei, det ble visst ikke noe bjeff i dag. Men da sees vi snart?» Gro merket at lyden av stemmen hennes fikk kroppen til å spenne seg. Men denne gangen skulle hun tenke positivt og være åpen for det universet hadde å by på. Hun skulle ikke gjøre motstand, kun la seg føre med av vinden, med et smil om munnen. Hun tvang seg selv til å smile der hun satt foran i bilen og stirret ut på den snødekte veien. Et sted hadde hun lest at det å smile for seg selv, selv om det var falskt, sendte positive signaler til hjernen, slik at humøret faktisk steg. Fake it till you make it.

«Driving home for Christmas» på radioen svant hen, og nyhetene kom på. Det vanlige om klimakrisen, uroen i Midtøsten, protester mot bompenger. Av og til mumlet Bjørn noe, og hun ristet på hodet for å vise at hun også var engasjert i nyhetsbildet. Mot slutten av nyhetene var det et innslag om noen barnehageforeldre som hadde blitt tatt for stemmejuks i en konkurranse, arrangert av NRK Super, om å bli årets dorullnissefamilie.

Gro måtte le.

- ✓ Lille julaften
- ✓ Ny etablering – på vei til hytta
- ✓ God og hverdagslig stemning: Dette blir bra!
- ✓ Et lite frempek: Dorullnissen (som leseren blir minnet på senere)

FORFATTERSKOLEN

Nå begynner det gradvis å dra seg til

- Tenk på de første, forsiktige vindkastene før stormen kommer
- Svigermor som er mer intens enn noen gang (og dette har en dypere grunn, som vi ikke vet ennå, hemmeligheter er en sterk motor – tenk på Ibsen!)
- Søsteren er distansert og litt fremmed (har også en årsak)
- Tvillingene vil bare spille (noe som irriterer Gro)
- Bjørn er smålat – typisk når man kommer sammen med «mor og far»
- Gro gir likevel ikke opp – og da øker spenningen (se for deg dirrende steinplater før et jordskjelv).

Gro reiste seg og hengte ulljakken på knaggen i gangen. Hun ble stående og holde i den med lukkede øyne. Det føltes som om hun hadde gått opp en tung bakke og måtte hvile seg over stavene. Ullstoffet stakk mot håndflatene.

Hvorfor, tenkte hun ilt, hvorfor må hun alltid forsøke å oppdra ungene, eller enda verre, oppdra meg. Kan hun ikke bare lene seg tilbake og slappe av?

Det hele føltes som en utrettelig misjonering der Reidun var både misjonæren og Gud.

Varmen fra ovnen begynte å spre seg ut i gangen. Gro sank ned på krakken der Fridtjof nettopp hadde sittet. Ennå var det varmt etter ham på puta. Den knitrende lyden fra vedkubbene blandet seg med stemmene i stua, flipping av kort, glass og kopper som ble løftet og satt ned igjen. Ute dalte snøen stille ned.

Det er fortsatt mulig, tenkte Gro, hvis jeg visualiserer positivt, kan jeg få til en slags Fanny og Alexander-jul (om enn i noe moderne, nedstrippet versjon).

- ✓ Midlertidig resignasjon
- ✓ Frustrert og oppgitt
- ✓ Svingninger
- ✓ God og dårlig stemning
- ✓ Gir ennå ikke opp!

Vekslingen, det underliggende, kontrastene

- Feelreal: Husk livet selv, relasjonene, innimellom fremdriften
- Sympati og irritasjon om hverandre
- Glede og tristhet
- Sinne og raushet
- Hårfine grenser!
- Hvordan kan du spille på dette?
- **Husk underteksten – det eksplisitte og forklarende blir ofte kjedelig og fordummende. Stol på leseren (vanskelig og viktig)**
- Et eksempel

Hva spør svigermor *egentlig* om?

Reidun smilte mot mannen sin i stolen.

«Det har vi alltid vært opptatt av her i familien, at krancling ikke hører julen til. Ikke at det har vært mye konflikter ellers heller. Har det vel, Johan?»

Johan kikket ut i rommet med et smil om munnen. Reidun begynte å bevege seg i sirkler mot ham med en dorullniss i hånden. Bomullshåret stakk ut som mugg mellom fingrene.

«Har det vel, Johan?»

Johan fortsatte å kikke smilende ut i luften. Reidun stoppet ved bordet der han satt sammen med Bjørn. Hun lignet en jente som sto foran sin far og lurte på om nissen hun hadde laget var fin nok. Hun ble stående et par sekunder. Så gikk hun mot spisebordet og plasserte nissen mellom lysestakene. Pappen var klemmt sammen på midten, det så ut som om noen hadde bokset den i magen.

- ✓ Svigermoren snakker til svigerfaren
- ✓ Svigerfaren svarer ikke (med en gang)
- ✓ Hva sier hun egentlig, og hva betyr hans taushet?

«Nei, du har vært dum, du, Johan», ertet Reidun med ryggen til.
«Du skulle ha gått fra denne gamle, ubrukelige kjerringa for lenge siden.»

Hun begynte å rote nedi kassen igjen, uten at fingrene grep fatt i noe. Johan grep glasset med konjakk og plasserte det på låret.

«Vi har hatt det godt, Reidun.»

Reidun rettet seg opp med en ny dorullniss i hånden. Den stirret ut i det mangfoldige julelandskapet med et usikkert piperensersmil. Reidun gikk mot spisebordet igjen, det var noe dronningaktig over måten hun skred over gulvet på. Hun plasserte nissen ved siden av den enøyde.

«Ja, vi har hatt det godt», konkluderte hun før hun vendte seg mot Gro.

«Så din søster og hennes mann har gått fra hverandre? Hva het han nå igjen ...»

- ✓ Svigermoren forsøker å gjøre det humoristisk (fisker)
- ✓ Nå svarer endelig svigerfaren
- ✓ Dronningen er tilbake!
- ✓ Gro: Veksler mellom medlidenhet og irritasjon

Det fortsetter å bygge seg opp

- Bølger hele tiden – opp og ned – som i livet selv
- Tenk variasjon: Dialog og indre stemme, action og hvileskjær, positivt og negativt, inne og ute, gode og dårlige følelser
- **Samtidig stiger dramaet:**
- Svigermoren blir revet av «pedagog-tronen» (en avsløring)
- Mer mistenksomhet rundt søsteren (julemiddagen + svarer «snappy»)
- Gro begynner å miste tålmodigheten med tvillingene + tantebarna
- *Og hvor er egentlig broren til Bjørn?*

«En ny start»

Gro lå i sengen og kikket på mobilen. Hun hadde lagt den fra seg to ganger og tatt den opp igjen. Det var helt stille, bortsett fra vinden som pep gjennom sprekke og av og til slo svakt mot veggen.

Hun forsøkte å få opp Netflix, men nettet ble aldri ferdig med å laste siden. *Jeg skulle ha lastet ned en film før vi reiste*, tenkte hun. Hun prøvde seg på Instagram og Facebook, men det tok for lang tid å få opp bildene. Til slutt gikk hun inn på VG. Skrollingen gikk sakte og hakkete, og bare halvparten av bildene åpenbarte seg på skjermen.

«Slik overlever du julen med familien.» Hun måtte smile av tittelen på hovedartikkelen. *Hvorfor er det sånn*, tenkte hun. *I en tid vi gleder oss til store deler av året, i en ferie der vi skal lade batteriene, så er det artikler i landets største avis om hvordan man skal overleve julen.*

«Er svigermor i ferd med å ta livet av deg?» var første setning i ingressen.

- ✓ Hvileskjær
- ✓ Liten dupp før det stiger igjen (leseren får puste - de stille punktene i bunnen av bølgen)
- ✓ Positivt glimt: «Det er ikke over ennå – dette skal gå bra!»
- ✓ Humor, nå trenger vi å le litt

«Er svigermor i ferd med å ta livet av deg?» var første setning i ingressen.

Ja, tenkte hun og gikk ut av sengen. Hun tok med seg dyna og gikk ut i gangen mellom soverommene. Roald og Fridtjof hadde rett, det var definitivt her det var best kontakt. Snart åpnet hele artikkelen seg.

«Det er viktig å innta det store perspektivet», sa ferioterapeuten (nok en terapeutvariant hun aldri hadde hørt om). «Forsøk å se *under* det som sies og skjer rundt deg. Kanskje trenger svigermor å føle seg satt pris på?»

Nei, hun vil hylles som en helgen, tenkte Gro.

- ✓ «Ferioterapeut»
- ✓ Etterligning av virkeligheten
- ✓ Skråblikk

Tenk å være et sånt sted, tenkte hun. Uten svigerforeldre og med barna i et eget anneks. I neste øyeblikk snakket hun strengt til seg selv: Nei! Ikke holde på med ønsketenkning. Slutte å være misunnelig. Det var nok negativitet nå. Positiv visualisering. Takknemlighet. Det store perspektivet.

Hun lette over den mørke himmelen helt til hun fant julestjernen. Med øynene festet på den glitrende planeten, tenkte hun: *I morgen skal jeg våkne blid og uthvilt og klar for en ny dag, og da hjelper hele universet til.* Hun smilte og trakk dyna tettere rundt seg. *I morgen, tenkte hun og kjente seg varm og forventningsfull. I morgen er det en ny start.*

- ✓ Mobilisering:
- ✓ Mer positivitet!
- ✓ Stigende forventning
- ✓ «I morgen er det en ny start»

Kontrasten – overgangen

«**H**eadshot! Headshot!»

Gros kropp spratt opp i 90 graders vinkel i sengen. Stemmene fortsatte å rope: «Han dreper meg, for faen. Han dreper meg. Headshot. Shelter. Hvor er du, mann? Hjelp meg. Det lagger!»

Gro kastet av seg dyna og satte føttene i gulvet. Fremdeles var hun inne i drømmen, noe om et reinsdyr hun møtte i en låve, en gløgg hun manglet nøtter til, og drømmen blandet seg med lydene. Var det reinsdyret som var i ferd med å bli skutt med nøttene?

Headshot!

Nå forsto hun. Det var guttene. De hadde stått opp og begynt å spille. Hun tok opp mobilen og myste mot skjermen. 07.16.

Kvart over f... sju! Når de skulle på skolen, måtte hun slepe dem opp av sengen. Men når de hadde fri, våknet de helst før soloppgang og grep etter mobilen før de fikk opp øynene. Hun dro på seg Bjørns t-skjorte og rev opp døren. Ved peisen satt begge i bokseren, bleke og ugredde og med gugg i øynene og trykket på de små skjermene.

«Hva i helvete er det dere holder på med?»

«Vi spiller», sa Fridtjof ivrig uten å kikke opp fra mobilen. «Det er julaften, mamma.»

«Vi er midt i en krig», la Roald til.

- ✓ Ny «topp» (bunn)
- ✓ Nå snøres nettet til, og positiviteten forsvinner totalt. Nå er det bare en vei: Nedover.

FORFATTERSKOLEN

Nå stiger det raskt mot klimaks

- Musikkstykke – bygger seg opp mot et klimaks
- Hvordan korte ned det du ikke vil utdype (men bør beskrive)?
- Ikke kjed leseren med «referater»
- Ett grep:
- **Bare dialog (skreller bort alt unødig + øker tempoet)**
- Eksempel fra julemiddagen:

Det høye tempoet ble med inn i måltidet. Fat hit og dit, blafrende lys, «Glade jul» hørtes ut som om den gikk et hakk raskere (hver gang Hanne Krogh sang om engler som dalte ned i skjul, fikk Gro et bilde av at de falt rett ned, som nødproviant fra et fly), akkompagnert av stemmer på kryss og tvers.

«Ja ja, vi fikk visst til svoren i år også.»

«Erle Junea, ta grønnsaker også, ikke bare pølse.»

«Du får alltid til svoren, Reidun. Helt nydelig.»

«Nei takk, jeg tar bare vann.»

«Det holder jeg med deg i, Victoria. Vi tok heller aldri noe til maten da barna var små.»

«Jeg vil gjerne ha noe annet enn Solo til ribba. Verken Roald eller Fridtjof er alkoholikere, og vi har alltid tatt oss et glass i festlig lag.»

«Ett glass? Jeg husker en gang pappa kastet opp i legokassen min da han kom fra fest.»

«Da var han i ferd med å få omgangssyke.»

«Omgangssyke? Særlig. Vi er ikke fem år, mamma.»

«Nei, det har du sagt hele julen. Jeg er veldig klar over at dere ikke er fem år lenger.»

«Så, så. Vi står over diskusjonene ved matbordet. Det pleide jeg å si da jeg jobbet i barnehagen, at når vi spiser, skal hyggen og fellesskapet være i fokus.»

«Roald og Fridtjof, legg bort mobilene når vi spiser. Hvor mange ganger har jeg sagt at det ikke er skjerm når ... Har dere ikke forsynt dere med grønnsaker?»

«Mamma, jeg liker ikke rosentål.»

«Det heter rosenkål, Erle. Kan du si det? R-o-s-e-n-k-å-l.»

«Rosenkål.»

«Så fint du sa det. Prøv å ta en bit for å se om du liker det.»

«Har ingen av dere fått saus? Nei, se det, Trofast, jeg får visst ikke til noen ting lenger.»

«Legg bort den mobilen, sa jeg!»

«Jeg likte ikke rosentålen.»

«Rosenkålen. Nei vel, så lar du den bare ligge.»

«Det holder jeg med deg i, Victoria. Vi hadde en regel, hjemme og i barnehagen, om at barna måtte smake, og det var det.»

«Nydelige poteter, pappa. Melne?»

«Blå Pimpernell. Eneste som slår mandelpoteter. Men de skal bare småkoke, det er viktig. Det er mange som koker dem for hardt.»

«Har jeg kokt dem for hardt, Johan?»

«Nei, Reidun. Du koker dem aldri for hardt.»

- ✓ Tatt bort alt det overflødige
- ✓ Lar leseren føle at hun er der (flue på veggen)
- ✓ Raskt tempo («vill fiolinmusikk»)
- ✓ Vi vet hvem alle er ut fra hva de sier og hvordan de snakker (som i det virkelige liv)

Hun kikket på trolldeighjertet som lå mellom henne og søsteren på bordet. *Verdens beste mamma*. Blikket vandret mot tvillingene i sofaen. Roald hadde hentet sim-kortet i den gamle telefonen og var i full gang med å få det over i den nye. Fridtjof holdt på å åpne sin telefon med en spesiell nål. Da hun satte fra seg glasset, ble smellet høyere enn beregnet, og begge guttene kikket på henne. Hun forsøkte å feste blikket på dem etter tur, men de fløt sammen som i et tivoli-speil.

«Da lurer jeg på hva dere har laget til meg?» spurte hun.

Tvillingene kikket spørrende på henne, deretter på hverandre, og så tilbake på henne.

«Hva mener du?» spurte Roald.

Gro trakk på skuldrene og grep glasset igjen. Hun beveget det i sirkler så akevitten gikk i bølger helt opp mot kanten.

«Tante Victoria har akkurat fått en fin, hjemmelaget gave av Svale og Erle. Er dere for opptatt med de nye mobiltelefonene deres til å registrere noe som helst?»

De kikket bort på tanten. Gro lente seg fremover og fortsatte å snakke.

«Hun har fått et trolldeighjerte (dette var det plutselig umulig å si, men de skjønte hva hun mente) der det står at hun er verdens beste mamma. Så da lurer jeg på hva dere har tenkt på å gi meg i år. Er det en gave under treet til mammaen deres?»

- ✓ Litt senere:
Pakkeutdelingen
- ✓ Misunnelsen på
søsteren når sitt
bunnpunkt
- ✓ Blandet med akevitt
- ✓ Setter inn det siste
støtet
- ✓ ... Som gjør alt verre.

Selv julepynten håner meg, tenkte hun og kjente at en ny bølge med gråt var på vei. Så ble hun fylt med en plutselig, trassig kraft. Ikke pokker om de skal få ta knekken på meg. Hun satte seg opp i sengen.

Samtidig kjentes det mer og mer uoverkommelig å gå ut i den overopphetede stua. Her inne var det stille og svalt. Hun lente seg mot vinduet og åpnet det på gløtt. Den kjølige luften sivet inn i rommet. Hun fikk den samme følelsen som den julaftenen hun hadde stått ute med guttene og sett etter nissen, at hun var på en annen planet.

Det er der ute julemagien er, tenkte hun. Ikke her inne, i en glovarm hytte med tårn av glanset julepapir, bortskjemte unger og formanende bestemødre (hvorav en på miniatyrskjerm med direkte overføring fra Cuba).

Hun kjente hvordan kroppen ble trukket mot vinduet. *Jeg kan gå meg en liten tur for å få frisk luft, tenkte hun. Så er jeg i bedre humør når jeg kommer tilbake. De kommer ikke til å merke at jeg er borte engang.*

- ✓ Bunnpunktet
- ✓ Ny mobilisering
- ✓ Følger en vill impuls (godt hjulpet av akevitten)
- ✓ Må være motivert!
- ✓ Rettferdiggjør «stuntet» for seg selv

For hva var vitsen! Hele livet hadde vist seg å være som denne skituren. Stavtak på stavgang til man ikke hadde krefter igjen. Så segnet man om, alene eller med ledsageren ved sin side, hvis han ikke hadde blitt borte underveis i løypa. Etterpå fortsatte han uten deg, fant seg kanskje en ny partner, og snart var du glemt. Foruten de gangene noen kom og satte blomster på gravsteinen, der du lå alene under jorden, slik du alltid hadde vært alene, egentlig. Så hvorfor i all verden skulle man bruke tid på *relasjoner* og *kommunikasjonsnøkler* i det lille utpustet man var på planeten?

Gro snudde seg. Hun så ikke hytta lenger. Vinden fortsatte å viske ut sporene. Hun kikket fremover igjen. Hun var helt alene. Det var knapt en lyd å høre, bare vinden som hvisket svakt. Det kjentes som å bevege seg i et forbudt område.

Jeg har virkelig rømt, tenkte hun. Jeg gjorde det virkelig, jeg stakk av fra alt og alle.

- ✓ Refleksjon
- ✓ Indre dialog
- ✓ Uro/spenning («suspense») hos leseren
- ✓ Følelsen av at noe skal skje
- ✓ Tidligere frempek: Værmeldingen

Hva skjer nå?

- Gro støter på noe som får henne til å våkne, bli redd, og mobilisere alle sine krefter.
- Hun har også en samtale, langt inne på vidda, med en person som hun aldri trodde hun skulle snakke så dypt med. Dette endrer perspektivet hennes ytterligere. Karakterutvikling!
- Karakterutvikling etterligner vår egen, rykkvise utvikling gjennom livet
- Gro møter familien på en ny måte – og får vite noe som vekker sympatien hennes (og vår) med de ulike karakterene. Leseren får høste det forfatteren har sådd.

I løpet av fortellingen: Dra maskene av!

- **Tenk:** Hva er det verste som kan skje akkurat nå – med de ulike karakterene?
- «Et siste, trassig forsøk»: Svigermoren mister masken (julaften dag), og Gro (julaften kveld) og når Gro kommer tilbake røper søsteren (ufrivillig) sin hemmelighet – og litt til (mister masken).
- Når maskene faller: Morsomt, menneskelig, gjenkjennelig, berører og skaper sympati.
- Endelig kan karakterene møtes «helt på ekte», på en ny måte, og historien tar en annen vending.

Viktig å samle alle løse tråder

- I virkeligheten kan mye skje tilfeldig
- I litteraturen skal det føles naturlig, men du må likevel holde i trådene, ikke la noe sveve i løse luften.
- Hold i karakterene, la dem være der for en grunn.
- Følg opp sporene; dorullnissen, polaroidbildet av broren etc.
- **Hvordan skape en forsoning, og en avrunding, som er rørende uten å bli klissete og sentimental?**
- Kan gjerne være en slutt som både er åpen og lukket.

Et interessant grep

Lisa fortsatte å kikke på Vanelia. Prøvende grep hun foten hennes igjen, strøk den med tommelen.

«Nei, ingenting blir tydeligvis slik man tror. Så hva gjør jeg nå?»

Gro la hånden sin over den andre foten til Vanelia.

«Nå gjør du bare så godt du kan. Mer kan ingen forvente. Og vet du hva? Jeg kommer tilbake i morgen hvis du vil, enten jeg har lov eller ikke. Er det noe jeg skal ta med til deg?»

For første gang siden hun kom, fikk Lisa antydning til et smil.

«Litt leppepomade, kanskje. Jeg er så tørr på leppene. Og kanskje en bok, jeg vet ikke, om dette. Eller når livet ikke blir som man har tenkt, når det ikke går som man har planlagt.»

Vi er midt i den, tenkte Gro for seg selv. Vi er midt i den boken nå, og det er ingen klare svar.

- ✓ Gro besøker Lisa på sykehuset
- ✓ Ikke som noen av dem har tenkt
- ✓ Når karakteren snakker som om historien er ekte («vi er midt i boken»)

Tusen takk for nå!

Slutten på fortellingen kan jeg selvsagt ikke røpe her ;-)

Men ...

FORFATTERSKOLEN

- Vil du lese «Et siste, trassig forsøk»?
- Da får du hele historien, og vil lettere se helheten av hva jeg har forsøkt å vise med eksemplene
- Akkurat nå kan du forhåndsbestille boken med FRI frakt og SIGNERT av meg. Da må du bruke denne lenken:
- <https://bok.norli.no/siste>
- Du får boken i posten i god tid før jul :-)

FORFATTERSKOLEN